

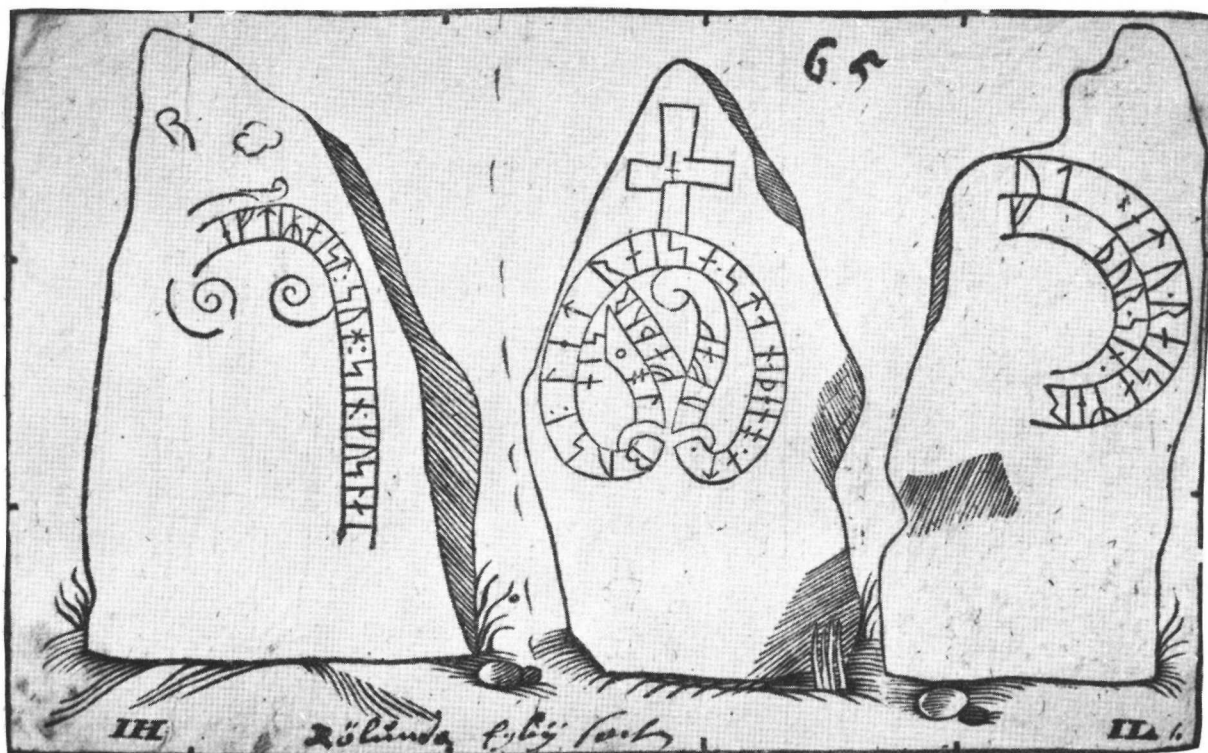

Fig. 96. U 670, 671 och 672. Rölunda, Häggeby sn. Efter B 348.

Till läsningen: På v. sidan finnas endast spår av runor, troligen rester av ett **stain : pinsa**. Det följande, inom högra runslingan, är tämligen tydligt. **6 e** är tydligt stunget. Övre delen av hst är borta. **21 k** är icke stunget. Intet sk finnes efter **23 s**. **24 n** har bst endast t. h., men den är tydlig. Övre delen av hst i **25 a** är borta. Bst är svag, men säker. Därefter finnes övre delen av en hst, men inga spår av bst.

Inskriften var på 1600-talet lika fragmentarisk som nu. Rhezelius (Fa 6): **... n ... iftir : aist : sun : sin : kusla - ...** — Aschaneus (Fb 18): **... n : ... iftir : aist : sun : sin : kusoa -**. R. 24 har två bst t. h. — Hadorph och Leitz (B 348): **... eftir aist : suh : sin : kusna - ...**

Om namnet *Æistr* se U 70.

21—23 kus återger väl snarast gen. *Guðs*, i början av en bön eller välönskan för den dödes själ. I de följande runorna **24—25 na** väntar man då snarast början av ordet *nað* eller (pl.) *naðir* 'nåd'.

671. Rölunda, Häggeby sn.

Pl. 35.

Litteratur: B 348, L 57. J. Bureus, Fa 6 s. 63 n:r 82 (Bureus' egen uppteckning), s. 180 n:r 78 (Rhezelius), Fa 5 n:r 216; M. Aschaneus, Fb 18 s. 251; Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, Monumenta 2, bl. 205; UFT h. 1 (1871), s. 56, h. 5 (1876), s. 90; Handlingar i ATA 1917.

Äldre avbildningar: Aschaneus, teckning; J. Leitz och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 348).

Runstenen står på krönet av Rölundaåsen, nära Varpsundet, ett par meter från kanten av ett högt grustag, 125 m. Ö om Varpsundsbron, 250 m. NÖ om Varpsunds-stenen (U 654) och nära 3 km. SSV om Rölunda by. Läget är utomordentligt vackert med utsikt över Ullfjärden och Ryssviken.

Stenen var känd redan för Bureus och hans medhjälpare. Enligt Bureus fanns den ej långt från U 672, »ther strax på andra sijdhan om bekhen» (F a 6), »i Södra gärde» (F a 5); enligt Rhezelius (F a 6) »I Rödlunda södre giärde». Aschaneus (F b 18): »Sunnan för Rödlunda byn

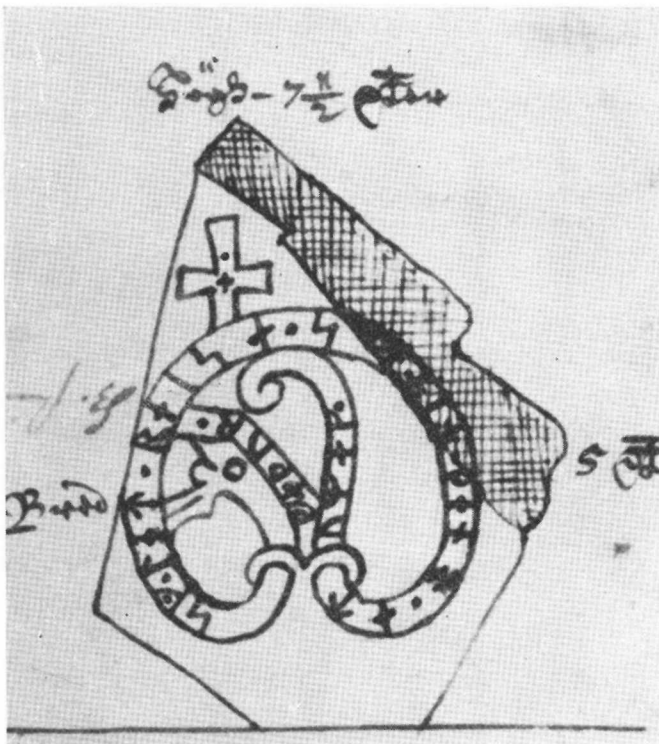

Fig. 97. U 671. Rödlunda, Häggeby sn.
Efter teckning av Aschaneus.

neder i Sädesgården, litet frå almanna vägen och teed, låg dänna R. 4. dän vij vpreste. blå grå sten. Versus occidentem. NB. 10 stegh ifrå dän andra, som efterföllier [U 672]. Nota. Emellan dässe 2 R. 4. hafuer allmunda vägen förr varit, Nu förändradt.» — I *Ransakningarna* (1667, 1672) omtalas en runsten »i gärdet» (se ovan U 670); det är säkerligen U 671 som härmed åsyftas. — Peringskiöld: »I Wästsuder gärdet finnes twenne ritade Stenar»; därefter anföras inskrifterna på U 671 och U 672. Över »Wäst» har skrivits ö; tydligen har Peringskiöld velat rätta sin uppgift till »Östsuder», d. v. s. i sydöstra gärdet. B 348: »Rölanda», L 57: »Rölanda by i gärdet.» — Dybeck har för-gäves sökt denna runsten, liksom de båda andra (U 670 och U 672), som enligt 1600-talskällorna skulle finnas vid Rölanda. I *UFT* h. 1 (1871) meddelas emellertid, att stenen står »upprest på Rölanda ås, nära Varpsundsbro». Hur den har blivit funnen, är obekant. Rölanda hörde under Arnö i Övergrans sn, och här bodde vid denna tid den fornminnesintresserade majoren frih. H. H. von Essen († 1872 på Signildsberg,

Håtuna sn). Det förefaller sannolikt, att det är han, som har låtit flytta stenen till Varpsundet och låtit den få den mera natursköna än historiskt riktiga placering, som den numera har. Marken, där stenen står, tillhör Rölanda, men avståndet från dess ursprungliga plats är nära 3 km.

Mörkgrå gnejs med ljusare yta och vita fläckar av kvarts. Höjd 1,10 m., bredd 0,75 m. Stenen har en spetsig topp, och ristaren har skickligt anpassat sitt mönster efter ytans form. Ett likformigt kors har blivit ställt överst, i den avsmalnande delen av ytan. Ytan är jämn, delvis vittrad, så att ristningen har blivit förstörd eller skadad. Särskilt gäller detta om första namnet, som är oläsligt.

Inskrift (med det inom [] supplerat efter B 348):

[ol]b[us]i · let · raisa · stain · þeno · at · ufak · faþur · sin ·
5 10 15 20 25 30 35

olbusi let raisa stein þenna at Ofæig, faður sinn.

»olbusi lät resa denna sten efter Ofeg, sin fader.»

Till läsningen: Framför 5 s, som är den första fullt säkra runan, synes nedre delen av två nära stående stavar, av vilka den högra böjer svagt inåt; säkerligen u eller r. Därframför är ytan förstörd. Endast svaga rester skymta av tre stavar. Närmast framför u har, av avståndet att döma, möjligen stått ett f. 5—6 si äro fullt säkra. Återstående delen av inskriften är också

klar. Övre delen av 17—19 **ain** har skadats. 21 **e** är tydligt stunget. 23 **o** är säkert. 29 **k** är icke stunget. Nedre delen av **bst** i 34 **r** är förstörd.

Bureus (Fa 6): ... **usi lit raisa stain peno at ufek faþur sin**. — Rhezelius (Fa 6): ... **sg · let · reisa · stein · peno · at umak · faþur ...** — Aschaneus (Fb 18): ... **sg · let · reisa · stain · peno · at umak · faþur ...** — Hadorph och Leitz (B 348): **olbusi : let raisa · stana peno · at · ufak faþur sin**.

Det är anmärkningsvärt, att de äldre läsningarna sakna inskriftens första runor, vilket tyder på att de redan ha varit svårlästa eller förstörda. Aschaneus säger uttryckligen, att »deest principium nominis». Namnet 1—6 **olbusi** måste därför betraktas som synnerligen tvivelaktigt.

Om namnet *Ofæigr* se U 2.

672. Rölunda, Häggeby sn.

Pl. 34.

Litteratur: B 348, L 58. J. Bureus, Fa 6 s. 63 n:r 81 (Bureus' egen uppteckning), s. 181 n:r 80 (Rhezelius), Fa 5 n:r 218; M. Aschaneus, Fb 18 s. 253; Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, Monumenta 2, bl. 205; R. Dybeck, Reseberättelse 1867, 1868; UFT h. 1 (1871), s. 56; Handlingar i ATA 1943.

Äldre avbildningar: Aschaneus, teckning; J. Leitz och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 348).

Runstenen står på en stor gravhög 80 m. Ö om Rölunda mangårdsbyggnad, 25 m. V om vägen Rölunda—Häggeby kyrka.

Stenen fanns enligt Bureus »Vidh Rölunda vidh Varpesund ther Konunga Griffterna [äre]» (Fa 6), vid Rölunda »hos Konunga grifternas» (Fa 5), enligt Rhezelius (Fa 6) »I samma Giärde wid dän andre» (näml. U 671). Aschaneus: »ähn i samma giärde på löten, 10 stegh ifrå dän förre [U 671], på dän g. allmänna vägen. Svartblå sten. Versus occidentem ... NB. wid samma rölunda By äre 4 märkelige högar, väll höga och trinda, Synes långt, af ijdel sand ihopsamkade. Nota. Vti en dere är nu i åhr 632 gräfuen en Tegell grop, af en Monuments förstörare.» Stenen har sålunda stått i Rölunda södra gårde, 10 steg från U 671 och ej långt från gravhögarna. — Också i Peringskiölds *Monumenta* finnes anteckningen om U 672, att den står »wid konungahögarne» (B 348 och L 58: »Rölunda»). — Stenen var länge försvunnen. I sin reseberättelse 1868 omtalar Dybeck, att den nyligen blivit återfunnen i jorden och rest. UFT h. 1 (1871): »Stenen upprest på en ättehögr invid Rölunda by vid den väg, som leder till Sko socken.» Den nitiske fornminnesvännen frih. H. H. von Essen på Arnö hade restaurerat den stora gravhögen vid Rölunda och i samband därmed flyttat den återfunna runstenen upp på gravhögens topp.

Mörkgrå, finkornig gnejs. Höjd 1,32 m., största bredd 0,50 m. Endast högra delen av runstenen finnes bevarad. Dess ristning påminner i sin ornamentik om U 665. Även huggningen är densamma, med djupa, breda och tilljämnade linjer. De båda ristningarna äro säkert utförda av samme ristare.

21—47838. *Upplands runinskrifter*.

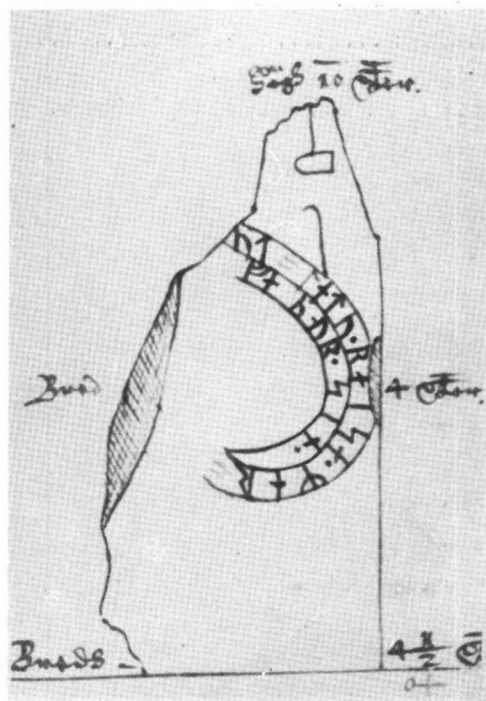

Fig. 98. U 672. Rölunda, Häggeby sn.
Efter teckning av Aschaneus.